

Ýeáeòðííúé ñeíaaðú ààðeàíòíà íà ìñííâà òàêñòíà XVIII â.

Áaòíð Ñáàòeàíà Íeáaííà Ñáa-óe
08.08.2012 á.
Íñeáaíáá íaííeáíeá 27.08.2012 á.

Summary. Electronic

dictionary of variants is being created on the basis of the texts of the 18th century in the Russian National corpus. For its formation the list of the unidentified word-forms supplied with hypothetic lemmas is used. The database of these word-forms gives essentially valuable material for the analysis of the orthographic, phonetic and different kinds of grammar variation in the 18th-century language. At the same time the study of variation has practical use for customizing tagger according to special cases which are typical for 18th-century texts.

Ýeáeòðííúé

ñeíaaðú ààðeàíòíà ñíçáaaòñý íà áàçà òàêñòíà XVIII â. á ñíñòàáá íàðeííeúííáí eíðíòíà ðòññeíáí ýçúeá. Íà íàðáíí ýòàíà ñeíaaðú áóááò eñííeúçíááí äeý òíðíeðíááíeý ñeíáíeéá ðàçðááàòúáááííá íðòíeííe-áñeíáí áíáeèçàòíðà äeý òàêñòíà XVIII–XIX â. Á äàeúíáeòáí áíçííeáí ñíçááíeá ýeáeòðííííáí ðáñòðñà, eíòíðúe íííeíeò ñáíáeñòáí ýeáeòðííúé ñeíaaðeá íà ñíííáá ÍÉÐÐ [Ñeíáàðe]. Èàe eçááñòíí, òàêñòú XVIII â. íòeè-àðòñý eðáeíá áúñíeíe ñòáíáíúð ààðeàòeáííñòe, eíòíðàý ñeááí íòðáæáíá á ñóúáñòááòðeò ñeíááðýò è íðàeòe-áñeé íà ííeñáíà á ííðíàòeáíúò áðáííàòeéáð. Áñá ýòí áàeááò íááíçííeáíe eíððáeòíòð áááíòó íðòíeííe-áñeíáí áíáeèçàòíðà, ñ ííííúð eíòíðíáí áúñíeíýáòñý áàòííàòe-áñeáý áííòáòeý òàêñòíà, ííñeíeúeò á ñeíaaðá áíáeèçàòíðà ààðeàòeáííñòú òàeæá íà ó-òáíà. Òàe, íàíðeíáð, ñeíáí òàeúáíàððáe íðeñòóñòáóáò á ñeíááðá á áàeíñòááííí íðòíáðàòe-áñeíí íáeééá, á òí áðáíý eáe á òàeñòáò íàòíáñeíáí íàðeíáá ííí íæáò áúòú íàðáááíí ñáíúíe ðàçíúíe ñíñííááíe: òàeòíàððáe, Òàeúòíàððáe, òàeòúíàððáe, Òàeò íàððáe, Òàeúò íàððáe è äð., íe íáeí eç eíòíðúò íà ííçíááòñý eáe íðòíáðàòe-áñeéé ààðeáíò íáííe è òíe æá eáííú.

Ó-eòúááý íñíááíííñòe òàêñòíà

XVIII–XIX â., òíðíeðíááíeá ñeíaaðý íðòíeííe-áñeíáí áíáeèçàòíðà äeý æeàòðíe-áñeíáí ííáóeý ÍÉÐÐ ðáðáíí ñòóáñòááeýòú íí ááóí íàíðááeáíeýí. Íàðáíá íàíðááeáíeá íðááííeáááò ðáñeðáíeá ñeíáíeéá çà ñ-àò áeèð-áíeý á íááí íàòáðeáíeá eñòíðe-áñeéò ñeíaaðeá (ÑÁÐ, ÑÓÑÐÐ è äð.). Áòíðíà íàíðááeáíeá ñíñòááíòí-áí íà íííeíáíeé ñeíáíeéá ñeíááíe, eçáeá-áííúíe íáííñòááñòááííí eç eíðíòíà òàêñòíà XVIII–XIX áá., eíòíðúá íà ó-òáíú á eéíááeñòe-áñeéò eñòí-íeéáð. Ðááíòà á ðáíeáò áòíðíá íàíðááeáíeý íðíáíeéáñú á íáñeíeúeí ýòáííá.

1. Ñòíðíeðíááí ýeñíáðeíáíòàeúíúé

eíðíòí òàêñòíà XVIII – íà-àeá XIX â. íáúeí íáúáíí íeííe 4 íeí ñeíáíòíòðááeáíeé. Íðíááááíà íàðááíòeá òàêñòíáíáí àññeáà, ííeó-áíú ÷-áñòíòíúá ñíeñeé ñeíáíòíðí, ñíááðæáúeá ñááááíeý íà eò áðáííàòe-áñeéò òàðáeòáðeñòeéáð.

2. Íñòðíáí ÷-áñòíòíúé

ñeíaaðú ñeíáíòíðí, íà ííeó-àðúeò íðááñeàçáííáí ðàçáíðà. Ííñeíeúeò ñíòááòñòááòðeá eí eáeñáíú íòñòóñòááòð á ñeíaaðá íðòíeííe-áñeíáí áíáeèçàòíðà, ýòe ñeíáíòíðí ñíááááíú æeíðáòe-áñeéíe ðàçáíðáíe, íðááeéúíúíe eéè íøeáí-íúíe.

3. Íðááíeçíááíà áàçà ááííúò

íáñeíááðíúò ñeíáíòíðí, eíàðúáý ñeááòðúeá ííeý: ñeíáíòíðá, ñáíáðeðíááíáý eáííà, íòñúeí-íáý (íðíáeèçíááíáý) eáííà, áðáííàòe-áñeéá íðeçíáeé eáííú, áðáííàòe-áñeéá íðeçíáeé ñeíáíòíðí, òeí áàðeáíòà, ñááááíeý íà áàòíðà è áàòá ñíçááíeý òàêñòà, á eíòíðí çàòeèñeðíááíà òíðíà.

4. Íðíááááí àíáèèç 4000

ááèíèò áàçú ááííúò: áèÿ èàæáíé ñéíáíòíðíú íðèíèñáíá èèè áúáðáíá èç íðááèíæáííáí ñíèñèá íðááèèúíáÿ èáííá, íðèíèñáíú íòñúèí-íáÿ (ííðíáèèçíááííáÿ) ñéíáíòíðíá è ííðíáèèçíááííáÿ èáííá, áðáííàðè-áñéáÿ èíòíðíáòèÿ íðíááðáíá íí èíðíòíò è ííðáááéáíú íðááèèúíú áðáííàðè-áñééá òáðáèòáðèñòèèè.

Íñéíèüéó

áíáèèç áàçú áúííéíÿáòñÿ á ðó-ííí ðáæèíá, íáíáòíáèíí áúèí íòáíèòú òáèáñííáðáçíííòú ÿóíé òðóáíáíéíé ðááíòú, ÿòðáèèèáíííòú èíòíðíé áúðáæáèáñú áú á ííáúðáíèè èá-áñòáá ðáçáíðá òáèñòíá. Íðíááááííúé áíáèèç ííèáçáè, -òí èñíðááèéáéá íðéáí-íúò ðáçáíðíá íí-òè áááíá ñíèðáúááò èíèè-áñòáí ííðíáááííúò áèíòáç, -òí ÿáèÿáòñÿ áíñòáòí-íí áúñíèè ííèáçáòáèáí. Í -áñòáðá-ííé íðéíááèáæíííòè íðíáíáèèçèðíááííúá ááèíèòú ðáñíðáááèèèèñú ñéááòpùèí íáðáçíí. Èíáíá ñóúáñòáèèòáèúíúá ñíñòááèÿpò áíéáá ííèíáèíú áñáò ñéíáíòíðí, èç íèð èíáíá ñíáñòááííúá (èè-íúá èíáíá, òáíèèèè, òíííèíú) íéíèí 51%. Íðèèáááòáèúíúá ñíñòááèÿpò íéíèí 40%, áíèüðá ííèíáèíú èç íèð íðèòíáèòñÿ íá áíèp íðèèáááòáèúíúò, íáðáçíááííúò íò ñíáñòááííúò èíáí. Íñòááèèáñÿ 9% ñéíáíòíðí íðááñòááèÿpò ñíáíé òíðíú áèáííéíá, íáðá-èÿ è ñéóæááííúá -áñòè ðá-è. Òáèèí íáðáçíí, á òáèíí íéíèí ííèíáèíú ñíèñèá òíðí ñ íáíðááñéáçóáííú ðáçáíðíí ñíñòááèÿpò èíáíá ñíáñòááííúá è íáðáçíááííúá íò íèð íðèèáááòáèúíúá. Á íñòáèúííé -áñòè ñíèñèá çáíáòííá íáñòí çáíèíáðò èáèñáíú, íòñòóñòáòpùèá á ñéíááðá (áæèàò,ð, áíáòíèòú, áæíí, àúá, áðèááóçèðíááòú, áííááñò, ááçíóæáíí è íð.), íðòíèíáè-áñééá áðòáèçíú (áðáíáò, áðáñáò, áóðíáè, íñòðíáè, çíááè, áÿðá, áÿóó, ÿáèÿðáñÿ è íð.) è ááðèáíòú ðáçèè-ííáí ðíáá.

5. Ñéááòpùèé ÿòáí ðááíòú

ñáÿçáí ñ òíðíèðíáíéáí áàçú ááííúò ááðèáíòíá. Áúèá íðíáááíá ðáçíáòèá ááðèáíòíá, ííèò-áííúò íá íñíááíèè áíáèèçá òáèñòíá XVIII á., áúááèáíú íðòíáðáòè-áñéèá, òííáòè-áñéèá è íðòíèíáè-áñéèá ááðèáíòú, íá ò-ò,ííúá á áðáííàðè-áñéíí ñéíááðá ÍÈÐ. Ñðááè íèð ñáíòp çáíáòíòp -áñòú ñíñòááèÿpò íðòíáðáòè-áñéèá ááðèáíòú íéíèí 76% (áðíáÿ, áíèèèé, áðáííáèð, áðèáðááðá / áððèáðááðá, áóáòíáíú), èíòíðúá áúáááò òðóáíí òáðáèòáðèçíááòú íòááèúíí íò òííáòè-áñéèò (áíáèèíéèè, áíáèèíéèé, ááèèíéèé, áíáðíçèÿ, áíèèèáá, áíáèèèè, áðííèè-áñéèé, áðæáííé, áðæáííé, áðèáíáòèèá, áííááðáèðíááíéá, ááðíáááòú è ííá.). Íðòíèíáè-áñéèá ááðèáíòú ñíñòááèÿpò íéíèí 2% (áðíÿíá, áðíÿíá áí. áðíÿíá, áðíÿí, Áíáííéíá áí. Áíáííéí, çíáíáíú áí. çíáíáíá, ááá ðááòòú áí. ááá ðááòòá è áð.); ñéíáííáðáçíááòáèúíúá 18% (Áíè-èíá, Áíè-èíáñéèé, Áíè-èíáíúé, áðááèòñéèé, áíòè-áñéèé, áðòèèáðíúé, áðòèáñéèé, ááèèèðíá, áááñòáí, ááçááèúñòáí è ííá.).

6. Íðíááááíá íòáíéá ááèíèò áàçú

ááííúò ñ òáèÿp íòáíðá èáíáèááòíá íá íííèíáíéá ñéíááðÿ íðòíèíáè-áñéíáí áíáèèçáòíðá. Íñíáíúí èðèòáðèáí ÿáèÿáòñÿ -áñòíòíííòú ñéíáíòíðíú. Òáè, áðÿá èè íáíáòíáèíí áèèp-àòú á ÿéáèòðíííúé ñéíááðú èíðíòíá íèçèí-áñòíòíúá èíáíá ñíáñòááííúá (òáèèá èáè Áçááá, Áéøááóá, á'Áðèóð, Áðáèèúáð, Áèpíðáèèúááðá è ííá.), íáíáèíí áúñíèí-áñòíòíúá á òáèñòáò XVIII–XIX á. ñéíáá áíèæíú á íáí íðèñòóñòáíááòú (áíøáò, áèááíé, áúøáíèñáííúé, áúøáííÿíòòúé, áíñóááðñòáííáíéá, áíííèáíéá, ááòáøáíáíò, ðáòèðááá, áíðíáíááòú, áèááíèèòú, èñíðíèòú, àúá, áááá è ííá.). Áðóáèí íáíáèíááæíúí èðèòáðèáí ÿáèÿáòñÿ òíðíáèúíúé íáèèè ñéíáá: áñèè ñéíáíòíðíá íá áááò áíçííæíííòè áíéáá èèè íáíáá òí-íí íðááñéáçáòú ááí èáííò è áðáííàðè-áñéèá òáðáèòáðèñòèèè, ñéíáí ñ ÿóíé èíòíðíáòèáè ñéááòáò ííáñòèòú á ñéíááðú. Á íñíáíííòè ÿóí èáñááòñÿ áðòáèçííá. Òáè áèÿ òíðíú ááí-èé íðááèáááòñÿ 12 ðáçáíðíá, èç èíòíðúò òíèúéí 2 íðááèèúíúò, áèÿ áíááèúñòèè 16 áíáñòí 1, áèÿ áèèáèè-íúò 11 áíáñòí 3, áèÿ áíáèÿíá 24 ðáçáíðá áíáñòí 1 íðááèèúííáí, áèÿ áèèèèèòèÿ, áè-òúò 11 áíáñòí 1, è ò. á. Íáèè-èá ááðèáíòíá òáèæá ÿáèÿáòñÿ íñíááíéáí áèÿ íííáúáíèÿ ñéíáá á ñéíááðú, á áñèè èáíé-èéáí ááðèáíò òæá íðèñòóñòááòá á ñéíááðá, òí ííáúé íðèíèíúááòñÿ ñ íííúúp ñíòááòñòáòpùèò ñíúéíè.

Çáááððáíéá òíðíèðíááíèÿ áàçú

ááííúó è áíááòáíéá áá á ñéíááòú ñĩçáíéèò ìðíááðèòú áèííòáçó í òí, -òí ðàñðèðáíéá ñéíááòý ìðòíéíáé-áñéíáí àíáéèçàòíðà è íáñòðíéèè ááí íá ñĩðáááéáííúá òáèñòú ñĩñíáíí ñĩáúñèòú èà-áñòáí àáòíáòè-áñéíé ìðòíéíáé-áñéíé ðàçíáòèè èáè òáèñòíá XVIII á., òáè è áñááí áèàòðíé-áñéíáí ñĩáóéý á òáèí. Ýéáèòðíííúé ñéíááòú ààðèàíóíá, ñĩçááííúé íá ññíáá ÍËÐ, áóááò ñĩéáçáí äéý èçó-áíéý ññíááííñòáé ýçúèà XVIII á. è èñòíðèè ñòáííáéáíéý èèðáðàòóðíé ííðíú.

Ñĩèñíé èèòáðàòóðú

Ñéíááòè Ñéíááòè,
ñĩçááííúá íá ññíáá íáòéííáéúííáí éíðíóñá ðóññéíáí ýçúèà [ñáéò]. [2008]. URL: <http://dict.ruslang.ru>
(áàòà íáðàùáíéý: 15.04.2012).